

Ryszard Groń

"Diccionario de teología", red. C. Izquierdo, J. Burggraf, F. M. Arocena, Pamplona 2006 : [recenzja]

Collectanea Theologica 78/2, 222-224

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

seł, takich jak: aborcja, ekologia, choroba, etyka, eutanazja, eksperymenty medyczne na zwierzętach i ludziach, sztuczne zapłodnienie, śmierć, zdrowie, HIV, można tu znaleźć inne pojęcia z dziedziny historii, medycyny szczegółowej, prawa, opieki paliatywnej itp.

Wobec próby pewnej oceny prezentowanej tu pracy, trzeba zauważyć, że jest to kolejna istotna inicjatywa zapoznania czytelnika z katolickim stanowiskiem dotyczącym zagadnień biomedycznych z pogranicza życia i śmierci, w którym priorytet ma osoba ludzka podlegająca w swych działaniach obiektywnej ocenie moralnej. Ważna jest ta uwaga podkreślana przez niejednego autora zawartych tu haseł. Praca wydaje się wykonana z naukową rzetelnością. Każde hasło jest opatrzone odpowiednim historycznym lub rzeczowym wstępem, definicją, które następnie się rozwija. Na końcu każdego omawianego słowa podane są odnośniki do tematów z nim związanych oraz współczesna bibliografia.

Forma słownikowa dzieła może posłużyć fachową informacją na tematy moralne coraz bardziej aktualne i skomplikowane w dzisiejszej dobie, gdy wiele spraw właśnie z dziedziny moralności próbuje się usprawiedliwiać sytuacyjnie lub systemowo. W miejsce czytania fachowych podręczników, do których czytelnik nie zawsze ma dostęp ani chęci czy nawet odpowiedniego przygotowania, *Słownik* ten podsuwa mu gotowe schematy katolickiego spojrzenia na poszczególne problemy. Ostatnio mnożą się tego rodzaju podręczniki i słowniki w różnych krajach i językach, i dobrze, bo dzięki temu współczesny człowiek ma możliwość większego uświadomienia sobie problemów, z którymi chcąc nie chcąc będzie się musiał spotkać czy nawet sam zmierzyć. Należy tylko oczekiwać podobnej polskiej inicjatywy w tej dziedzinie.

ks. Ryszard Groń, USA

C. IZQUIERDO, J. BURGGRAF, F. M. AROCENA (red.), *Diccionario de teología*, Ediciones Universidad de Navarra, S.A. (EUNSA), Pamplona 2006, ss. 1059.

Wydawnictwo Uniwersytetu Nawarry w Pampelunie wydało *Słownik teologii*, ogromną pracę pod redakcją profesora Wydziału Teologicznego tamtejszego Uniwersytetu C. Izquierdo, przy współpracy z dwoma innymi profesorami teże uczelni: F. M. Arocena i J. Burggraf. Jest to potężne przedsięwzięcie planowane, jak zauważa sam redaktor, od wielu lat, któremu ostateczny bodziec dało samo Wydawnictwo EUNSA, zachęcając prof. Izquierdo do realizacji zapowiadanego od dawna projektu (2003 r.).

Autor jest świadomy trudności, przed jaką stanął, przystępując do opracowania podobnego dzieła. Na tle historycznego rysu sumarycznego traktowania teologii, poczynając od *Sumy teologicznej* wielkiego Tomasza z Akwinu, przez komentarze teologów z Salamanki, a kończąc na pierwszym francuskim *Słowniku teologii* zredagowanym przez N. S. Bergiere'a (1830-1831), prof. Izquierdo pokazuje ewolucję podejścia do zagadnień teologicznych: od sumarycznego do encyklopedycznego. Te ostatnie, na wzór innych słowników i encyklopedii, kosztem jednakowego traktowania wszystkich problemów teologicznych oraz wyłączenia ich w porządku alfabetycznym przez wielu specjalistów z różnych dziedzin filozoficzno-teologicznych, stały się współczesnym sposobem na ogarnięcie w miarę całej problematyki teologicznej, chociaż jako takie same nie mogły one zastąpić podręczników nauczania teologii. Właśnie ten historyczny zarys w zestawieniu z innymi współczesnymi encyklopedycznymi opracowaniami teologii (1. *Dictionnaire de théologie catholique*, pod red. Vacanta, Mangenota, Aumanna, lata 50. XX w.; 2. *Lexikon für Theologie und Kirche* z trzema wydaniami, Hoffmana 1930-1938, Hofera i Rahnera 1957-1967, Kaspera 1993-2001; 3. *El Dios cristiano. Diccionario teológico*, red. Pikaza 1992 oraz inne słowniki, bardziej specjalistyczne), posłużył redaktorowi za tło do usprawiedliwienia punktu widzenia jego *Słownika teologii* (s. VII-IX).

Prof. Izquierdo zaprosił do współpracy w jego realizacji 92 teologów i filozofów z ponad 30 różnych teologicznych środowisk naukowych Hiszpanii, Francji, Niemiec i Włoch, choć większość z nich stanowią pracownicy nauki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Nawarry. Kryterium stanowi tu w miarę całościowe potraktowanie tematyki teologicznej w charakterze konsultacji i informacji, podkreślając jednak główne tematy teologiczne, a nie pojęcia czy wyrazy mające omawiać kwestie szczegółowe, które mnożyłyby tylko omawiane hasła. I chodzi tu o potraktowanie głównych tematów teologicznych, by mieć ogólne podstawowe pojęcie o zasadach teologii katolickiej, widzianych w potrójnym aspekcie: eklezjalnym, naukowym i pastoralnym (s. X). Wynikiem tego omówiono 99 haseł – głównych tematów teologicznych, z limitem do 3 tys. słów każdy, co dało księgę o objętości 1043 stron, nie licząc wstępu (*Presentación*) redaktora (s. VII-XII), wykazu współpracowników (*Colaboradores*) dzieła (s. XIII-XVI), wykazu słów – tematów (*Elenco de voces*, s. XVII-XVIII) oraz skrótów (*Abreviaturas*, s. XIX-XXVI). Wreszcie na końcu został zamieszczony indeks rzeczowy (*Índice de materias*, s. 1045-1058) i ogólny spis treści (*Índice general*, s. 1059).

Dzieło, jak zauważa redaktor, jest przeznaczone dla wszystkich zainteresowanych problematyką teologii i to niekoniecznie od strony profesjonalnej, jakkolwiek jest pewny, że wzbudzi ono zainteresowanie studentów i pracowników

naukowych teologii. Każde hasło zostało opatrzone zaraz na początku krótkim schematem, według którego przeprowadzono rozważania. Często hasła są dłuższe, wtedy podzielone na kilka sekcji omawianych po kolei przez kilku autorów. W celu poszerzenia wiadomości przy rozważaniu każdego z haseł-tematów podano najkonieczniejszą bibliografię.

Gdy ma się w rękę omawianą publikację, niewątpliwie zachwyca widok jej objętości, ale tym, co najbardziej przyciąga, to jej fachowość i rzetelność teologiczna zbierająca dorobek całej teologii. Autorzy wraz z redaktorem podeszli do swego dzieła z niezwykłą powagą. Zastanawia wprawdzie, jakie kryterium zastosowano przy doborze haseł tematów, poza wymienionymi ogólnymi uwagami. Znajduje się tu bowiem cała gama tematów związanych z liturgiką, bibliastyką, duchowością, nauką społeczną Kościoła, kulturą, etyką, pastoralną itd., a więc to wszystko, czym zajmuje się dziś teologia skoncentrowana na człowieku w jego relacji do Boga i świata. Nie ma na ten temat ani słowa we *Wstępie*, ale wychodzi to z analizy poszczególnych haseł tematycznych, zgodnie z encyklopedycznymi prawidłami.

Słownik teologii jest polecany dla każdego człowieka, który chce zgłębiać teologię katolicką, a ponieważ powstał on w środowisku Opus Dei, można być pewnym, że reprezentuje on ortodoksyjną doktrynę. Jest to ważne spostrzeżenie, zważając na fakt, że dziś teologię uprawiają nie tylko księża, czy nawet nie tylko wykształceni wierni Kościoła, ale również nierzadko ludzie mający mało wspólnego z Jego nauczaniem. Tak bardzo jest to aktualne szczególnie na Zachodzie i USA, gdzie próbuje się podważać wartości chrześcijańskie. Należałoby życzyć wielu podobnych inicjatyw, szczególnie na Zachodzie Europy. My na szczęście w Polsce mamy realizowaną od lat podobną inicjatywę, w postaci kilkutomowej wielkiej *Encyklopedii Katolickiej*, wydawanej przez KUL, chociaż nie jest to tak skomasowany materiał, jak wspomniany *Słownik teologii*.

ks. Ryszard Gron, USA

Aelred of RIEVAULX, *The Lives of the Northern Saints*, transl. by J. P. Freeland, edited with an Introduction and Notes by M. L. Dutton, Cistercian Publications 71, Kalamazoo, Mi, 2006, ss. 144.

Żywoty Północnych Świętych, to zapowiadany od dłuższego czasu drugi tom historycznych utworów Aelreda z R i e v a u l x, słynnego angielskiego opata cysterskiego z XII w., wydany w języku angielskim. Pierwszy tom ukazał się pod koniec 2005 r. Zgodnie z wyjaśnieniem przedłożonym przy recenzji pierwsze-